

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยการศึกษาแนวทางขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนา
ธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและ
พัฒนาธุรกิจชุมชน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยจำแนกตามตัวแปรต่อไปนี้
 - 2.1 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มอาชีพ
 - 2.2 สถานภาพตำแหน่งของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วย
กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงาน
ส่วนตำบล
 - 2.3 กลุ่มอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย 5 กลุ่ม ดังนี้
 - 2.3.1 กลุ่มอาหารที่เป็นผลผลิตเกษตรกรไม่แปรรูป
 - 2.3.2 กลุ่มอาหารที่เป็นผลผลิตเกษตรกรแปรรูปจากพืช
 - 2.3.3 กลุ่มประมง
 - 2.3.4 กลุ่มปศุสัตว์
 - 2.3.5 กลุ่มที่มีใช้อาหาร

สมมติฐานของการวิจัย

1. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชนแตกต่างกัน
2. สถานภาพตั้งแห่งของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชนแตกต่างกัน
3. กลุ่มอาชีพที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 363 คน ได้แก่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 11 แห่ง รวม 297 คน กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 11 แห่ง รวม 33 คน พนักงานส่วนตำบล จำนวน 11 แห่ง รวม 33 คน และ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มอาหารที่เป็นผลผลิตการเกษตรไม้แปรรูป กลุ่มอาหารที่เป็นผลผลิตการเกษตรแปรรูปจากพืช กลุ่มประมง กลุ่มปศุสัตว์ และกลุ่มที่มีใช้ทหาร ซึ่งมีจำนวน 1,163 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,526 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลใช้ประชากรส่วนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มด้วยช่าง ตามตารางตัวเรีขรูปไปกรงซ์และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จากประชากร จำนวน 1,163 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มกลุ่มย่อย (Stratified Random Sampling) ในกลุ่มอาชีพให้กระจายตามสัดส่วน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือให้นำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพในอำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบสอบถามรายข้อ โดยทดสอบด้วย t-test ที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 ผลปรากฏว่าผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.101 ถึง 5.991 เมื่อผ่านเกณฑ์ที่ต้องการแล้วทั้งหมด จึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในองค์การบริหารส่วนตำบล

และกลุ่มอาชีพในอำเภอหัวราช จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.9695

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยจัดส่งหนังสือขอความร่วมมือพร้อมนำแบบสอบถามด้วยตนเองไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นตัวอย่างทั้ง 13 แห่ง และกลุ่มอาชีพอีก 5 กลุ่ม ในอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยไปขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 654 ฉบับ ได้รับกลับคืน 611 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.43

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science) และใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยกรรมแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percent) แทนขจัดมูยเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน จำนวนค่าตัวแปรตามสถานภาพตำแหน่งและกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกัน วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แทนข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพ วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ t-test Independent กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและความคิดเห็นของกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่าง ที่ในรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

4.5 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่เป็นคำตามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน แล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ และจัดลำดับความสำคัญ แทนข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

จากบทวิจัยการศึกษาแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งมีดังนี้

1.1 ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นด้วยต่อแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงมาหาต่ำในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.41$) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.31$) ด้านการจัดสรรงบประมาณ ($\bar{X} = 3.20$) ด้านการตลาดและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.13$) และด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.06$) ตามลำดับ

1.2 ความคิดเห็นของกลุ่มอาชีพเห็นด้วยต่อแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงมาหาต่ำในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.41$) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.31$) ด้านการตลาดและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.22$) ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.18$) และด้านการจัดสรรงบประมาณ ($\bar{X} = 3.18$) ตามลำดับ

1.3 ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพ เห็นด้วยต่อแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงมาหาต่ำในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.41$) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.31$) ด้านการจัดสรรงบประมาณ ($\bar{X} = 3.19$) ด้านการตลาดและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.17$) และด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.11$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพ ต่อแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและความแตกต่างของแต่ละกลุ่มอาชีพ มีดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นด้วยต่อแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน ในแต่ละด้านและ โดยภาพรวมพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งที่ต่างกัน เห็นด้วยต่อแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเทคโนโลยี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านเทคโนโลยี จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) พบว่าสมาชิกสภาพนักงานส่วนตำบล มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกับพนักงานส่วนตำบล และกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มอาชีพ จำแนกตามความแตกต่างของแต่ละกลุ่มอาชีพ เห็นด้วยต่อแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) พบว่ากลุ่มอาหารที่เป็นผลผลิตการเกษตร ไม่แปรรูปไปกับกลุ่มปศุสัตว์ กลุ่มอาหารที่เป็นผลผลิตการเกษตรแปรรูปจากพืชกับกลุ่มปศุสัตว์ และกลุ่มปศุสัตว์กับกลุ่มที่มีโซอาหาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนกลุ่มอาชีพอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรเชิญตัวแทนกลุ่มอาชีพให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล รองลงมาคือตัวแทนกลุ่มควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอับความต้องการ รองลงมาคือ ควรจัดสรร

งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการผลิต ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้ การฝึกอบรม และมีการศึกษาดูงาน รองลงมา คือ ควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ฝึกทักษะอาชีพและการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ ด้านเทคโนโลยี ส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรจัดหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ ควรจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเทคโนโลยีในการผลิตให้เหมาะสม และด้านการตลาดและพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ ควรจัดหาตลาดทั้งภายในและภายนอกตำบล

สำหรับปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามพบปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของงบประมาณที่จัดสรรให้ไม่เพียงพอกับความต้องการ รองลงมาคือ กลุ่มอาชีพมีส่วนร่วมในองค์การบริหารส่วนตำบลน้อย และไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์เพียงพอ

อภิปรายผล

หากการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพต่อแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 5 ด้าน ทำให้ทราบความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพต่อแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน และมีประเด็นค้นพบเห็นจะเป็นข้อมูลให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำไปวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชน ผู้วิจัยได้อภิปรายดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน ในแต่ละด้านและ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล ยังให้ความสนใจในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชนอยู่บ้าง ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ พระสารี สิทธิเลิศ (2543 : บทคัดย่อ) พบว่า มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพจริง เนื่องจากเป็น โครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล อีกทั้งเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งจรรยาวัชย์ของ ประเสริฐ จันทร์อักษร (2541 : 69) พบว่า ไม่มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจตามบทบาทหน้าที่ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาในด้านนี้ ทั้งนี้เพราะหัวใจสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น ถ้าประชาชนมีรายได้ มีความอยู่ดีกินดี ย่อมจะส่งผลต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญในกิจกรรมในด้านเกษตรอุปโภคมากกว่าด้านอื่น ๆ แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ เศรษฐกิจชุมชนกำลังได้รับความสำคัญเป็นอย่างมาก

นอกจากจะช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้แล้ว ยังช่วยให้เศรษฐกิจ ชุมชนดีขึ้น และส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ในระดับประเทศด้วย ในขณะที่เดียวกันก็ต้องให้ความสำคัญในกิจกรรมหมวดอื่น ๆ ด้วย แต่ยังมีประเด็นปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น งบประมาณที่ได้ไม่เพียงพอ จำนวนพนักงานมีน้อย ขาดประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ และขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้ฝึกอบรม ทักษะในการประกอบอาชีพ จึงทำให้การดำเนินงานเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป และไม่สามารถแสดงผลงานออกมาเป็นรูปธรรมได้อย่างโดดเด่นนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทร์ สุระวรรณ (2543 : 115) และอุบล ริงถิ่นินสุชาติ (2542 : 80) พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่สุดขององค์การบริหารส่วนตำบลคืองบประมาณมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานที่กำหนดให้ ซึ่งมีพื้นที่ที่ต้องดูแลกว้างใหญ่ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากผลการวิจัยยังพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชนมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบล แสดงให้เห็นว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีกระแสใจในการส่งเสริมในเรื่องของการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่ได้กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เน้นการพัฒนา “คน” เป็นศูนย์กลาง โดยรัฐจะต้องเข้าไปส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9, 2545 : 1) และทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ วลัยเสถียร, จิตติ มงคลชัยอรัญญา, และ โกวิท พงษ์งาม (2543 : 11) เกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน มีแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมให้องค์กรชุมชนหรือกลุ่มอาชีพเป็นตัวกลางในการขอรับความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำงาน ควบคุม และติดตามผลงานร่วมกัน

ส่วนแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน จากข้อค้นพบมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านเทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีงบประมาณจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ ฝ้ายสีงาม (2543 : 78) พบว่างบประมาณที่จำกัด ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดสรรด้านอื่นๆ ไม่ทั่วถึง นอกจากนี้งานวิจัยของ ปาริชาติ วลัยเสถียร, จิตติ มงคลชัยอรัญญา, และ โกวิท พงษ์งาม (2543 : 107) ได้ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการด้านเทคโนโลยีสำหรับธุรกิจชุมชน พบว่า นอกจากเทคโนโลยีด้านสารสนเทศแล้ว ยังไม่มีนโยบายและมาตรการด้านเทคโนโลยีสำหรับธุรกิจชุมชนอย่างชัดเจน ทำให้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในรูปของความรู้วิทยากร สารสนเทศ และ ประดิษฐ์กรรม

1.2 ระดับความคิดเห็นของกุ่มอาชีพ มีความคิดเห็นต่อแนวทางขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน ในแต่ละด้านและ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ

ปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากควรส่งเสริมและพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ของชาวบ้านได้รับการช่วยเหลือจาก นักพัฒนา องค์การเอกชนมาก่อน คัดมามีการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่มีบทบาทในด้าน การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้ราษฎรมุ่งงนทำ จึงต้องมีการประสานงานและขอคำ แนะนำปรึกษา ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทบให้กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เหล่านี้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร การ ศึกษาวิจัย ไม่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการปกครองท้องถิ่นของทางราชการ อย่างแท้จริง ดังนั้น จึงไม่ทราบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ขอบข่ายในการ ช่วยเหลือสนับสนุนกลุ่มอาชีพ ได้มากน้อยแค่ไหนและอย่างไรบ้าง ส่วนใหญ่มักจะคิดถึงแต่การให้ ความช่วยเหลือในด้านของงบประมาณเท่านั้น แต่สถานการณ์ปัจจุบันนี้ประชาชนไม่ได้คาดหวังให้ องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาส่งเสริมการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะใน ความเป็นจริงแล้วการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและรายได้นั้น ผู้ผลิตจะต้องมีเครื่องมือ อุปกรณ์ เงินทุน แหล่งน้ำ ความสามารถเชิงการบริหาร การจัดการการผลิต และตลาดรับสินค้า ฯลฯ รวมถึง สีมื้อ เทคนิค ความรู้ ความสามารถ ดังนั้น เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาพัฒนา ธุรกิจชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ควรมีการสร้างฝั้งเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนและนำมา สร้างกรอบในการพัฒนา จะทำให้ทราบว่ากิจกรรมหมวดใดสำคัญก่อน-หลัง ควรใช้งบประมาณ จากองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างสมเหตุสมผล ในกิจกรรมที่จำเป็นมาก หรือในบางกิจกรรมอาจ ใช้น้อย นอกจกนั้นอาจใช้เงินอุดหนุนจากกำไรส่วนเกินของเศรษฐกิจชุมชนก็ได้ (กรมการปกครอง, 2541 : 104, 115) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มอาชีพให้ความสนใจต่อ แนวทางในด้านกรรมสิทธิ์ร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบลโดยมีต้นแบบสูงสุด แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม เนื่องมาจากการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ ได้เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมและบริหารจัดการกลุ่ม การมีส่วนร่วมของกลุ่มจะ ต้องเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมกันคิด การตัดสินใจ ดำเนินการ ร่วมกันรับผิดชอบ และร่วมในการ รับผลประโยชน์ (ดำรงศักดิ์ แก้วเที่ยง, 2541 : 10) เมื่อชาวบ้านคุ้นเคยกับการแสดงความคิดเห็นเพื่อ เสนอความต้องการและปัญหาได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงแล้ว ทิศทางการพัฒนาขององค์การบริหาร ส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพจะบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ กรรณิกา ชมดี (2524) พบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในแบบต่าง ๆ คือ การร่วมประชุม ร่วมออกแรง การร่วมออกวิศดู อุปกรณ์ การร่วมเป็นผู้นำ การร่วมเป็นกรรมการ การร่วมเป็น ผู้ชักชวน และการร่วมที่ประชาชนเข้าร่วมมากที่สุดคือ การร่วมประชุม

1.3 ระดับความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพ มีความ คิดเห็นต่อแนวทางขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน

ในแต่ละด้านและ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากที่กล่าวมาข้างต้นถึงการให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชน ทำให้ทั้งสองกลุ่มมีความสนใจคล้ายคลึงกันและต่างก็เห็นคนในท้องถิ่นเดียวกัน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล ต่างก็เป็นผู้ที่มาจากทางเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีการใช้ระบบเครือญาติ และมีวัฒนธรรมเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุพิตรา สุภาพ (2542 : 46) ที่ว่า บุคคลในวัฒนธรรมใดก็มักจะปฏิบัติไปตามวัฒนธรรมนั้น และมีพฤติกรรมคล้าย ๆ กันอื่นในสังคมนั้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวทางในการพัฒนามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ พิทยา ร่องนวล (2545 : 58-59) ที่กล่าวถึงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา ทำให้ชาวบ้านหรือชุมชนอยู่รอดมาได้จากเศรษฐกิจการผลิตแบบพึ่งตนเอง มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างศักยภาพของชุมชน สร้างกองทุนในรูปแบบต่าง ๆ และร่วมมือกันพัฒนาชุมชนสังคม ระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานในภาคต่าง ๆ ที่เรียกว่า "พหุภาคี" เป็นต้นคิดไปสู่การพัฒนาที่มั่นคง หากการระดม ความคิดของผู้ที่สนใจและมีบทบาทในการพัฒนาสังคมที่ผ่านมาพบว่าการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นยุทธศาสตร์และยุทธวิธีหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จ นอกเหนือไปจากชุมชนที่มีโครงสร้างเข้มแข็งและการแก้ไข้ปัญหาที่โครงสร้างส่วนที่มีแนวทางในการพัฒนาย่อยที่สุดคือ ด้านเทคโนโลยีเพราะมีปัญหาและข้อจำกัดหลายประการดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้น กระบวนการที่จะสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินธุรกิจชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วม และเห็นความสำคัญของการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง จะต้องส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมด้วย เช่น การส่งเสริมให้มีความรู้ ความสามารถ การฝึกอบรมให้มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความรู้ในการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ สามารถบริหารจัดการกลุ่มด้วยตนเองได้ แล้วจึงค่อยพัฒนาด้านอื่น ๆ ค่อย ไปตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพต่อแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สำหรับผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ข้อค้นพบดังกล่าวอาจเนื่องมาจาก สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพมาจากประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงกันหรือตำบลเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ การประกอบอาชีพที่คล้ายคลึงกัน วิธีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและประเพณีเดียวกัน ส่งผลให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุพิตรา สุภาพ (2542 : 46) ที่ว่า บุคคลในวัฒนธรรมใดก็มักจะปฏิบัติไปตามวัฒนธรรมนั้น และมีพฤติกรรมคล้าย ๆ กันอื่นในสังคมนั้น

3. ผลการวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

เกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยภาพรวม จำนวนคำถามสถานตำแหน่งที่ต่างกันมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากข้อค้นพบดังกล่าวทำให้ทราบว่า นอกเหนือจากความคล้ายคลึงกันด้านสภาวะแวดล้อม และถิ่นกำเนิดที่ใกล้เคียงกันแล้ว ยังมีเรื่องของการใช้หลักในการทำงานแบบประนีประนอม และระบบประชาธิปไตยเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยมีรูปแบบการทำงานคล้ายกับสภาผู้แทนราษฎรของประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จาก ภาพประกอบ 1 ซึ่งแสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายตำบลพบว่า ด้านเทคโนโลยีมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่เป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) พบว่า สถานภาพตำแหน่งของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกับพนักงานส่วนตำบล แตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกับพนักงานส่วนตำบล และกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็น ไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ที่เป็นชาวบ้านที่ประกอบอาชีพธุรกิจชุมชนด้วย ดังนั้น จึงมีความเข้าใจว่าประเภทของกิจกรรมในการผลิต จะใช้เทคโนโลยีต่างกัน บางกลุ่มอาจมีความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนมากขึ้น แต่บางกลุ่มมีความจำเป็นในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีง่าย เช่น กลุ่มประมงและกลุ่มปศุสัตว์ เนื่องจากลักษณะของกิจกรรมประเภทนี้ใช้แรงงานภาคีครอบครัวและเทคโนโลยีไม่ซับซ้อน ราคาไม่แพง สามารถผลิตเองได้ ส่วนกลุ่มอาหารที่เป็นผลผลิตการเกษตรแปรรูปและกลุ่มที่มีใช้อาหาร มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการผลิตสูง ราคาแพง มีความต้องการแรงงานและกำลังรอกอยการช่วยเหลือ เพื่อนำมาใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพิ่มปริมาณผลผลิต และใช้ขีดอายุผลิตภัณฑ์ ให้สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน เป็นต้น จึงทำให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ตามความจำเป็นของประเภทกิจกรรมที่ต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มอาชีพ เกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน จำนวนคำถามตามความแตกต่างของแต่ละกลุ่มอาชีพ โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากข้อค้นพบดังกล่าวทำให้ทราบว่ากลุ่มอาชีพส่วนใหญ่มีการพัฒนาตนเองมานานแล้ว แต่การที่จะพัฒนาให้เป็นระบบเครือข่ายที่ใหญ่ขึ้น ยังเป็นไป

อย่างล่าช้า นอกจก หากยังมีนักพัฒนาจรรยาบรรณชุมชนได้เข้ามาช่วยเหลือ แนะนำให้คำปรึกษา อยู่เสมอ อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งได้เริ่มหันมาสนใจส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ ชุมชนเพิ่มขึ้น ทำให้สมาชิกของกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ เข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของ องค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำให้สามารถคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นแตกต่างกันโดย ทดสอบความแตกต่างของเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) พบว่ากลุ่มอาชีพ ที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน คือ กลุ่มอาหารที่เป็น ผลผลิตการเกษตร ไม่แปรรูปกับกลุ่มปศุสัตว์ กลุ่มอาหารที่เป็นผลผลิตการเกษตรแปรรูปจากพืชกับ กลุ่มปศุสัตว์ และกลุ่มปศุสัตว์กับกลุ่มที่มีใช้หัตถ์แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มอาชีพอื่น ๆ มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประเภทกิจกรรมของแต่ละกลุ่มมีความต่างกัน ทั้งนี้เรื่องของ ความจำเป็นในการขอรับความช่วยเหลือที่ต่างกัน รวมทั้งการบริหารของผู้นำแต่ละกลุ่มต่างกัน เป็นต้น ทำให้การมีส่วนร่วมในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน เช่น ผู้นำกลุ่มที่มีศักยภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีอำนาจหน้าที่ในสังคม มีความรู้ ความสามารถ ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม และมีความพร้อมในการเข้าไปร่วมงาน ร่วมกิจกรรม ร่วมประชุม และร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่มที่ขาดผู้นำดังกล่าว และ กลุ่มที่มีขนาดเล็กจำนวนสมาชิกน้อย มีการทำงานแบบครอบครัว ไม่มีลักษณะการบริหารจัดการ แบบองค์กร เป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมน้อยไม่กล้าแสดงออก นอกจากนั้น อาจเกิดจากผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ผ่านมา ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมน้อย ไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอที่ได้จากผลการประชุม ที่มาจากการแสดงความคิดเห็นและความต้องการ ของกลุ่ม ทำให้บางกลุ่มไม่เห็นถึงประโยชน์ของการเข้าไปมีส่วนร่วม และไม่เข้าร่วมในที่สุด

5. สำหรับกรณีวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้สอบถาม กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด ปรากฏว่ามีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ

ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าผู้ตอบ แบบสอบถามเสนอแนะว่า ควรเชิญตัวแทนกลุ่มอาชีพให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด ดังที่ สมิทสัน์ เดชะอริศ (2543 : 37) กล่าวว่า การบริหารงานที่ผ่านมาน โยภยา แผนงาน โครงการ ภารกิจเสมือนการพัฒนาจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง ส่งผลให้ขาดการคัด การตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติและติดตามประเมินผลโดยผู้ปฏิบัติเอง หากประชาชนและ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้เข้าร่วมในการกำหนด เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ มาตรการ ตัวชี้วัด กิจกรรม วิธีการทำงาน แผนปฏิบัติการและ โครงการในรายละเอียดต่าง ๆ ขององค์การบริหาร ส่วนตำบล จะทำให้เกิดความรู้สึกรับเป็นเจ้าของกิจกรรมการพัฒนาและสร้างความยั่งยืนให้บังเกิดผลดี

แก่ชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงมีผลต่อการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น
อย่างแท้จริง

ด้านการจัดสรรงบประมาณ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะว่า ควรจัดสรร
งบประมาณให้เพียงพอกับความต้องการของกลุ่ม เป็นข้อที่สำคัญที่สุด เนื่องจากรายได้ขององค์การ
บริหารส่วนตำบลที่มาจากภาษี รายได้ และเงินอุดหนุน เป็นรายได้ที่มีจำนวนไม่มากพอสำหรับการ
นำไปจัดสรร เพราะมีหมวดกิจกรรมอีกหลายด้านที่มีความต้องการเช่นเดียวกัน จึงเกิดเป็นปัญหา
และอุปสรรคที่สำคัญอยู่ในขณะนี้ ดังที่ สมพันธ์ เตชะอธิก (2543 : 39-40) กล่าวว่า นอกเหนือจาก
รายได้ส่วนนี้ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องจัดสรรให้กลุ่มอยู่แล้ว องค์การบริหาร
ส่วนตำบลควรระดมทุนจากผู้คนในชุมชน เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนตามลำดับ
ความสำคัญ และนำผลจากการร่วมแสดงความคิดเห็นถึงความต้องการของกลุ่มมาพิจารณา
ความเหมาะสม จากนั้นจึงทำโครงการ ไปประสานกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับ ภูณ
ปริยมา โนน (2543 : 98) ที่เห็นว่าการมุ่งเน้นการผลิตเพื่อการส่งออก ควรส่งเสริมสนับสนุนให้
มูลนิธิ สถาบัน หรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในฐานะคนกลางในการจัดหาแหล่งเงินทุน
นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อจัดตั้งทุนภายใน และหาทุนจากภายนอก
เข้ามาเสริม เพื่อกำนำไปพัฒนาส่วนที่ยังขาดแคลนอยู่ เช่น การขาดแคลนเทคโนโลยีในการผลิต
 เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการ
เผยแพร่ ความรู้ ฝึกอบรม และมีการศึกษาลู่งาน เป็นข้อที่สำคัญที่สุด เพราะการจัดกระบวนการ
เรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคน เนื่องจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นั้นมีแนวคิด
หลัก 3 ประการคือ การพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาแบบองค์รวม และการเพิ่มศักยภาพ
ของชุมชน ดังนั้น บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมรับผิดชอบอย่างจริงจัง ในการ
สนับสนุนช่วยเหลือ โดยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สิทธิ และทรัพยากร
อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ประชาชนสามารถเรียนรู้จากการฝึกอบรมได้ดีกว่า และเรียนรู้ได้เร็วขึ้น
(คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต. 2542 : 4-5)
จึงเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพ
ในการประกอบอาชีพได้ อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดแนวคิดในการพึ่งพาตนเองได้ด้วย

ด้านเทคโนโลยี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะว่า ควรจัดหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ใน
การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นข้อที่สำคัญที่สุด เนื่องจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องใช้
เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มปริมาณ ให้ทันกับความต้องการ
ของผู้ซื้อ ดังที่ ธงชัย เน้นติวงษ์ (2534 : 55) กล่าวไว้ว่า การตลาดมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เทคโนโลยี

วิชาการสมัยใหม่จะมีส่วนทำให้มีโครงการทางภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ส่วน ฤษณ ปรีชญานิช (2543 : ๒8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของขั้วสายหัวเสา เสาถนนเทศ เกี่ยวกับการเพาะปลูก การป้องกันมิให้ สิ้นค้าสิ้นตลาด และเพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ใช้ในการ ผลิต ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งรับซื้อผลผลิตและราคาผลผลิตตามแหล่ง ต่าง ๆ สามารถทำได้โดยการใช้ ความเห็น จากนั้นทำการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางสถานี วิทยุหรือสื่อประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการสร้าง ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่จะ คิดตั้งคำถามสถานที่สำคัญ เช่น ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านมินิมาร์ท และสถานีจำหน่ายน้ำมันทั่วประเทศ นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญสำหรับสินค้าเกษตรก็ คือการเก็บรักษาได้ไม่นาน ดังนั้นเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองทางค้าตลาด จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิด กระบวนการ แปรรูป โดยเกษตรกรจะต้องมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการผลิตและเงินทุน เทคโนโลยีจึงมีความสำคัญในสถานการณ์ของโลกยุคปัจจุบัน

ด้านการตลาดและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณว่า ควรจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ เป็นข้อที่สำคัญที่สุด เนื่องจากตลาดซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการ ขาย หากสินค้าที่กลุ่มต่าง ๆ ผลิตออกมาไม่มีตลาดรองรับ หรือมีตลาดที่รับซื้อสินค้าน้อยกว่าสินค้า ที่ผลิตออกมา นั้นย่อมหมายถึงความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมี ส่วนช่วยในการจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้ ดังที่ เกริ พงศ์พิศ (2545 : 195) กล่าวว่า ตลาดและผู้บริโภคที่ใหญ่ที่สุดอันดับแรกก็คือหมู่บ้าน แต่เดิมนักหมู่บ้านไม่สามารถจูงใจให้ผู้บริโภค หันมานิยมบริโภคได้นานนัก เพราะมีสินค้าจากโรงงานภายนอกด้วย หากมีการประสานกันเป็น เครือข่ายก็จะทำให้ไม่มีสินค้าจากโรงงานภายนอกไปแทรกแซงได้ อีกทั้งการตลาดก็มีการแข่งขัน กันสูง ดังนั้นควรแก้ปัญหาจึงควรสร้างค่านิยมใหม่ให้ชุมชนไปพร้อมกับการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ขยาย โดยการสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์ด้วยการขายให้ชุมชน ทราบรู้ ให้ผู้ตนเกิดสำนึก เห็นคุณค่าและหัน กลับมาใช้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ด้านปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับแนวทางขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม และพัฒนาธุรกิจชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของ งบประมาณที่จัดสรรให้ไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนร แยมเสรี (2538 : บทคัดย่อ) พบว่า สภาพตำบลมีปัญหาเรื่องรายได้และงบประมาณน้อยไม่เพียงพอที่จะนำไปพัฒนาตำบล และนำ เองมาประมาณไปทำกิจกรรมอื่นที่เห็นผลชัดเจนหรือเป็นงานเร่งด่วนก่อน เช่นการสร้างถนน สร้าง แหล่งน้ำ เป็นต้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ชะมะแอ มะฆะ (2541 : 72) พบว่า การปฏิบัติของ องค์การบริหารส่วนตำบล กิจกรรมหรือ โครงการส่วนใหญ่จะดำเนินการประมาณ โครงการพื้นฐาน เช่น การสร้างถนน ซ่อมถนน สร้างคูน้ำ สร้างศาลา อาคารเอนกประสงค์ และยังคงติดขัดกับงาน วิจัยของ ประเสริฐ จันทร์อักษร (2541 : 207) พบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลด้าน

เกษตรกรรูป โภคพื้นฐาน ได้จัดทำหลายอย่าง ด้านเศรษฐกิจไม่พบว่ามีการดำเนินการ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้งบประมาณที่จะนำมาบริหารจัดการ เศรษฐกิจจึงไม่เพียงพอ และพบว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด เช่นเดียวกับ จารุธรรม์ สุตาพงษ์ (2539 : 64) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีบทบาทในการพัฒนาชนบทคือ การขาดแคลนงบประมาณที่จะใช้ในการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้สรุปประเด็นระดับความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพดังต่อไปนี้

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพต่อแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นอันดับที่หนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ตามนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้กระบวนการทั้งหมดเป็นไปโดยเกิดพลัง ไปรังไร สามารถตรวจสอบได้และแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อชุมชน

1.2 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพต่อแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน ด้านการตลาดและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยรองลงมา เป็นอันดับที่สอง เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงความต้องการให้มีการส่งเสริมการตลาดและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์มากขึ้น เนื่องจากการตลาดในปัจจุบันมีการแข่งขันกันมาก แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์มีน้อย แต่จำนวนผู้ผลิตมีมากขึ้น ทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นอย่างมาก ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรส่งเสริมและสนับสนุน เนื่องจากตลาดเป็นแหล่งรองรับผลิตภัณฑ์ จึงควรมีการวิเคราะห์และวางแผนก่อนการผลิต จะช่วยลดปัญหาเป็นลำดับตลาด รวมทั้งการให้ความสำคัญในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อ เพื่อดึงดูดใจผู้บริโภค สามารถครองส่วนแบ่งในตลาดได้ เมื่อผลิตภัณฑ์เป็นที่ต้องการของตลาด มีผลกำไรเกิดขึ้น ธุรกิจชุมชนก็จะได้รับการพัฒนาสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

1.3 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและ

กลุ่มอาชีพต่อแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน ด้านการจัดสรรงบประมาณมีค่าเฉลี่ยของงบฯ เป็นอันดับที่สาม เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงความต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว จึงควรส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนภายในชุมชน หารายกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการระดมทุนภายใน นอกจากเงินรายได้และเงินอุดหนุนขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงการขอทุนเมฆาช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องทำหน้าที่ประสานงาน ให้ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ดังกล่าวได้เข้ามาส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือทั้งในรูปของเงินทุนและเป็นแหล่งเงินกู้

1.4 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพต่อแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยของงบฯ เป็นอันดับที่ดี และมีแนวโน้มที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงความต้องการให้มีการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดกระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก นอกจากจะเป็นการฝึกทักษะพัฒนาฝีมือให้มีคุณภาพแล้วยังพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งด้านการบริหารจัดการเชิงธุรกิจและการถ่ายทอดภูมิปัญญา พื้นฐานไปยังผู้อื่นได้ การเรียนรู้จึงเป็นการสนับสนุนให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง แก้ไขปัญหาได้เอง เพียงแต่รัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าไปทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือในระยะเริ่มต้น มีการแนะนำ ให้คำปรึกษา ฝึกอบรม พาไปศึกษาดูงานจากภายนอก ก็จะช่วยให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง ช่วยลดการพึ่งพาจากภายนอก สามารถดูแลและพัฒนากลุ่มของตนเองให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืน

1.5 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพต่อแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน ด้านเทคโนโลยีเป็นอันดับที่ห้า และมีแนวโน้มที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ดังนั้น จึงควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมการผลิต เนื่องจากเทคโนโลยีในการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในตลาดยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูง หากผลิตภัณฑ์ไม่มีคุณภาพ การแปรรูปไม่มีความหลากหลาย ไม่สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ได้ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อ แนวโน้มคู่แข่งในตลาดโลกเสรีย่อมได้เปรียบทุกวิถีทาง นอกจากนี้ควรมีการนำระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้ความสะดวกรวดเร็ว ทั้งในการค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ ๆ การติดต่อซื้อขาย รวมไปถึงการขายเครือข่าย เพื่อให้ทันกับโลกที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

1.6 วิเคราะห์อุปสรรคต่อแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน ตำบลกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้จากผลการวิจัย จึงเห็นสมควรให้พิจารณาเพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข โดยการส่งเสริมและพัฒนาในเรื่องของการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดสรรงบประมาณ การจัดกระบวนการเรียนรู้ เทคโนโลยี และการตลาดและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ให้กับกลุ่มอาชีพ ตามลำดับความสำคัญ เพื่อเสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็ง และมีแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

1.7 ผลการวิจัยที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนำไปปรับปรุงแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน เมื่อมองภารกิจปัจจุบันด้านเศรษฐกิจของประชาชนกำลังได้รับความสนใจและยังช่วยแก้ไขปัญหาดังด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม หากได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง จะช่วยพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชนในเชิงคุณภาพ

2.1 ควรมีการศึกษายิงวิจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชน